Utbildningsinspektion i Fagersjöskolan förskoleklass och årskurs 1–6 samt Kvickentorpsskolan årskurs 7–9

Innehåll

Inledning 1
Underlag 1
Beskrivning av Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan 2
Sammanfattande bedömning 3
Bedömning av resultaten 5
Bedömning av genomförandet 8
Bedömning av förutsättningarna 14

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan den 13–16 mars 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/ Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid senare tillfälle. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Stockholms kommun samt Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan intervjuades skolledning, lärare, elevvårdspersonal, elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte förskoleklassen i Fagersjöskolan samt lektioner i olika årskurser i båda skolorna.

Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan

Fagersjöskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	22
Grundskola	125

Kvickentorpsskolan	Antal barn/elever
Grundskola	333

Uppgifterna är skolornas egna och gäller för hösten 2006.

Fagersjöskolan omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6 och en liten klass för årskurs 4–6 för elever med behov av särskilt stöd. Cirka hälften av eleverna i skolan har utländsk bakgrund.

Kvickentorpsskolan omfattar årskurserna 7–9. Undervisningen är organiserad i tre arbetslag med profilerna musik, fotboll, design, matematik/naturorienterade ämnen samt en språkprofil med fördjupning/förstärkning i språk. På Kvickentorpsskolan finns även en så kallad förberedelseklass för 12 elever som relativt nyligen anlänt till Sverige, två mindre klasser för elever med särskilda behov samt ytterligare en särskild undervisningsgrupp. Enligt skolans kvalitetsredovisning från 2005/2006 är cirka 70 procent av eleverna av utländsk bakgrund. Skolan tar emot elever från främst Hästhagsskolan, Västboda skola samt Fagersjöskolan.

Till enheten hör också en stadsdelsövergripande särskild undervisningsgrupp Tuben med 10 elever. Tuben är belägen i Farsta centrum.

Sedan den 1 januari 2007 utgör Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan enligt uppgift från kommunen och skolledningen ett gemensamt rektorsområde. Vid inspektionsbesöket i mars består dock ledningen för Fagersjöskolan av en tillförordnad rektor som innehar denna tjänst fram till den 15 maj 2007. Kvickentorpsskolan leds vid inspektionsbesöket av skolans avgående rektor som slutar sin anställning samma dag som inspektionsbesöket avslutades. Under perioden fram till 15 maj, då båda skolornas nye rektor tillträder, kommer en annan rektor att upprätthålla tjänsten som rektor för Kvickentorpsskolan. I anslutning till faktagranskning av skolrapporten meddelar biträdande rektorn och avgående rektorn för Kvickentorpsskolan att de båda skolorna nu återigen utgör två olika rektorsområden.

Inspektionen omfattar förskoleklass och grundskola inklusive de särskilda undervisningsgrupperna. Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen behandlas i den övergripande kommunrapporten.

Skolorna tillhör stadsdelen Farsta.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att elevernas kunskapsutveckling på individnivå följs upp och utvärderas på ett gott sätt i både Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan och i båda skolorna samverkar lärarna på ett bra sätt kring bedömning och betygssättning. I båda skolorna måste dock kunskapsresultaten förbättras och i Kvickentorpsskolan måste skolans arbete med att ge elever särskilt stöd förbättras. I Kvickentorpsskolan måste även värdegrundsarbetet och skolans arbete med att förebygga och förhindra trakasserier och andra kränkningar förbättras. Arbetet med likabehandlingsplanen måste förbättras på båda skolorna. I Fagersjöskolan genomförs ett gott kvalitetsarbete och skolans kvalitetsredovisning håller god kvalitet.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Kvickentorpsskolan ger inte tillräckliga förutsättningar för alla elever att nå målen för utbildningen i årskurs 9 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.2 Kunskaper i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94).
- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94).
- Kvickentorpsskolans rektor har inte i tillräcklig utsträckning vidtagit åtgärder för att förhindra kränkande behandling (8 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Kvickentorpsskolan bedriver inte ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling (5 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Fagersjöskolans respektive Kvickentorpsskolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Kvickentorpsskolans arbete med att se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad uppfyller inte läroplanens krav (Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. avsnitt 2.3).
- Kvickentorpsskolan upprättar inte individuella utvecklingsplaner för alla elever (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skolornas fördelning av elever i mindre klasser utifrån inlärningsförmåga och stödbehov är inte förenligt med skolförfattningarnas föreskrifter om gemensam studiegång i grundskolan (4 kap. 3 § skollagen).
- Kvickentorpsskolan ger inte alla elever som behöver det särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

- Kvickentorpsskolan upprättar inte åtgärdsprogram för alla elever som behöver särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp på båda skolorna fattas inte i enlighet med författningarna. Besluten om placering i särskilt undervisningsgrupp saknar fullföljdshänvisning (5 kap. 5 § samt 8 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Kvickenstorpsskolan genomför inte utvecklingssamtal enligt författningarna (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Kvickentorpsskolans rektor tar inte tillräckligt ansvar för det pedagogiska ledarskapet på skolan (avsnitt 2.8, Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m.).
- Skriftliga omdömen saknas på Kvickentorpsskolan för elever som i slutet av nionde skolåret inte nått upp till målen och därmed saknar betyg i ett ämne eller ämnesblock (7 kap. 9 § grundskoleförordningen).
- Svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med författningarna på Fagersjöskolan (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).
- Elevens val anordnas inte på Fagersjöskolan i enlighet med författningarnas krav (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden.

- Fagersjöskolan bör vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat.
- I Kvickentorpsskolan bör elevernas kännedom om utbildningsmålen förbättras.
- I Kvickentorpsskolan bör arbetet med läroplanens mål att sträva mot förbättras.
- Resultatet av Fagersjöskolans arbete med normer och värden bör förbättras.
- I Kvickentorpsskolan bör elevernas möjligheter att påverka verksamheten i stort förbättras.
- I Fagersjöskolan bör elevernas inflytande och ansvar över sitt eget lärande förbättras.
- Rektorn bör ansvara för att personal, elever och föräldrar i samverkan utarbetar ordningsregler på Kvickentorpsskolan och att dessa implementeras i verksamheten.
- Undervisningen i Kvickentorpsskolan bör i högre grad erbjuda en variation i arbetssätt samt återspegla läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet.
- Fagersjöskolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.
- I Kvickentorpsskolan bör undervisningen i högre grad anpassas till alla elevers olika behov och förutsättningar.
- I Fagersjöskolan bör arbetet med åtgärdsprogrammen förbättras.
- I Fagersjöskolan bör rutiner tas fram för att undersöka elevernas behov av studiehandledning på modersmålet.

- Kvickentorpsskolans kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning bör förbättras.
- Det pedagogiska ledarskapet bör stärkas på Fagersjöskolan.
- Skolledningens och personalens kännedom om gällande föreskrifter bör förbättras på båda skolorna.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

Enligt skollagen skall utbildningen i förskoleklassen stimulera till utveckling och lärande samt ligga till grund för fortsatt skolgång. Verksamheten i förskoleklassen i Fagersjöskolan bygger, enligt lärarna, på lekfull inlärning i syfte att stimulera bland annat elevernas matematiska och språkliga utveckling. Barnen i förskoleklassen ges så långt inspektörerna kan bedöma goda förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare skall ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i svenska, matematik och engelska. I nedanstående tabell redovisas resultaten för de nationella ämnesproven i Fagersjöskolan mellan åren 2005-2006.

Tabell 1. Nationella ämnesprov för åk 5 i Fagersjöskolan. Tabellen anger andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i proven.

	År 2005	År 2006
Svenska	71	70
Engelska	83	78
Matematik	50	65

Källa: Skolans egna uppgifter

Av tabellen framgår att 65–78 procent av Fagersjöskolans elever i årskurs 5 uppnår målen för de nationella ämnesproven år 2006. Jämfört med år 2005 har resultaten i matematik förbättrats medan resultaten i engelska har försämrats. Resultaten i svenska är ungefär desamma som år 2005. Enligt rektorn och lärarna ges stöd till elever som inte når målen. Trots att elever erbjuds stöd är dock resultatutvecklingen enligt inspektörernas bedömning inte tillfredsställande. Anledningen till det låga resultatet beror enligt rektorn och lärarna på ständiga in- och utflyttningar av elever. Någon ytterligare analys av resultaten har inte genomförts. Inspektörerna bedömer att Fagersjöskolan bör vidta åtgärder för att förbättra resultaten. Resultaten bör även analyseras närmare samt ligga till grund för skolans kvalitetsarbete och arbetet med att ge stöd till elever.

Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst skall uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen.

I Fagersjöskolan följer lärarna upp och dokumenterar varje enskild elevs kunskapsutveckling med hjälp individuella utvecklingsplaner och portfoliometodiken[1]. Rektorn deltar regelbundet i skolans klasskonferenser och får därmed information om elever som riskerar att inte nå målen i samtliga ämnen. Däremot finns ingen samlad bild av elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen i årskurs 5. Inspektörerna bedömer att Fagersjöskolan måste förbättra sin övergripande uppföljning av elevernas resultat i samtliga ämnen, för elever i årskurs 5 och för yngre elever. Sådana resultat bör också ligga till grund för skolans kvalitetsarbete och skolans arbete med att ge stöd till elever.

Betygsresultat för Kvickentorpsskolan redovisas i tabell 2 nedan.

Tabell 2. Sammanställning av betygsresultat för åk 9 i Kvickentorpsskolan jämfört med samtliga skolor i Stockholms kommun samt riket år 2004-2006, enligt Skolverkets uppföljningsstatistik.

	Kvickentorpsskolan			Stockholms kommun			Riket		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Meritvärde[2]	198,6	192,7	172,7	221,0	221,3	221,9	206,9	206,3	206,8
Andel (%) med fullständigt slutbetyg	65,3	61,6	42,6	75,6	75,7	75,1	75,9	75,5	76,0
Andel (%) behöriga till gymnasieskolans nationella program	86,2	76,7	74,3	89,8	89,2	90,0	89,6	89,2	89,5

Av tabellen framgår att betygsresultaten för årskurs 9-eleverna i Kvickentorpsskolan är avsevärt lägre än resultatet i kommunen och riket. Av tabellen framgår också att resultaten för år 2006 genomgående har försämrats jämfört med 2004 och 2005. Andel elever som uppnått målen i alla ämnen, liksom skolans meritvärde, når inte heller upp till de förväntade värden som Skolverkets beräkningsmodell SALSA[3] anger. Skolledningen uppger att man prioriterat satsningen på att försöka få eleverna behöriga till nationellt program i gymnasieskolan. Personal och rektorn uppger även att de elever som gick ut åk 9 år 2006 hade mycket större behov av särskilt stöd än tidigare elevgrupper, vilket de menar är förklaringen till de låga kunskapsresultaten. Någon närmare analys av elevernas kunskapsresultat har dock inte genomförts.

[1] Med portfolio avses en metodik där elever under en längre tid samlar sina arbeten i samt tränas i att sätta mål och reflektera över och utvärdera sin egen kunskapsutveckling.

[2] Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (G=10, VG=15 och MVG=20). Det möjliga maxvärdet för varje enskild elev är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som fått betyg i minst ett ämne. Elevernas sammanlagda poäng divideras med antal elever som fått betyg i minst ett ämne.

[3] För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala Sambands Analyser - Salsa. Verktyget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor. SALSA bör användas som ett underlag av flera vid analys av kommuners och skolors resultat.

Det är inte acceptabelt att så många elever inte når målen för utbildningen i årskurs 9. Det är synnerligen angeläget att Kvickentorpsskolan vidtar kraftfulla åtgärder för att öka måluppfyllelsen. Båda skolornas resultat bör likaså regelmässigt analyseras för att läggas till grund för skolornas kvalitetsarbete samt arbetet med att ge stöd till elever.

För att eleverna, enligt läroplanens intentioner, skall kunna ta ansvar för sin egen utbildning, krävs att skolan klargör vilka mål utbildningen har. Inspektörerna konstaterar att i Fagersjöskolan känner flertalet elever till målen för utbildningen. I Kvickentorpsskolan, däremot kan merparten av eleverna inte redogöra för mål som de arbetade med. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att ge eleverna kunskaper om utbildningsmålen i Kvickentorpsskolan bör förbättras.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål

Enligt läroplanen skall skolan bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra en grund för undervisningen, och skolan skall i sin undervisning sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära samt lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra elever. Elever i Fagersjöskolan uppger att de för det mesta känner lust att lära. Inspektörernas iakttagelser visar också att flertalet lärare strävar efter att utveckla elevernas nyfikenhet. I Kvickentorpsskolan kunde inspektörerna se brister med avseende på såväl elevernas nyfikenhet och lust att lära som respekt i samspel med andra elever. Detta bekräftas också av elevernas utsagor. De lektioner inspektörerna besökte varierade också tydligt med avseende på hur undervisningen förmådde väcka nyfikenhet och lust att lära. Inspektörerna bedömer att Kvickentorpsskolan bör förbättra sitt arbete med läroplanens mål att sträva mot i detta avseende.

Normer och värden

När det gäller resultatet av Fagersjöskolans arbete med trivsel och trygghet uppger flertalet intervjuade att det i stort sett är lugnt och trivsamt på skolan. Då och då förekommer emellertid konflikter mellan elever; särskilt de yngre eleverna uppger att det händer att elever knuffas och bråkar med varandra och att elever använder ett kränkande språkbruk. Skolan saknar en övergripande uppföljning av resultatet av arbetet med normer och värden. Inspektörerna bedömer Fagersjöskolan som övervägande lugn och trivsam, men skolan bör uppmärksamma kränkande språkbruk i sitt fortsatta arbete med normer och värden.

När det gäller resultatet av Kvickentorpsskolans arbete med trivsel och trygghet uppger elever, föräldrar och lärare att det förekommer kränkningar och konflikter mellan elever och att det ofta är oroligt på lektionerna och svårt att få arbetsro. Detta bekräftas delvis av inspektörernas iakttagelser. Flera intervjuade uppger även att det finns elever som blivit utsatta för kränkningar och att skolan inte lyckats få stopp på dessa kränkningar. Elever uppger likaså till inspektörerna att det finns lärare som tilltalar elever på ett kränkande sätt. Kvickentorpsskolan saknar en övergripande uppföljning av resultatet av arbetet med normer och värden. Inspektörerna vill påpeka att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Inspektörerna bedömer sammantaget att resultatet av Kvickentorpsskolans arbete med normer och värden måste förbättras.

Eleverna i Fagersjöskolan upplever att de har goda möjligheter att påverka beslut som rör skolans verksamhet i stort. Via klassråd och elevråd kan de framföra önskemål om förbättringar och eleverna tycker att deras synpunkter ofta tas tillvara.

Eleverna på Kvickentorpsskolan upplever likaså att de genom elevrådet har fått gehör för flera önskemål, som t.ex. förbättringar i cafeterian och klockor som har lagats. Trots detta upplever flera elever att de har begränsade möjligheter att påverka beslut om verksamheten i stort eftersom många klasser inte har klassråd - eller liknande forum. Detta innebär att många elever inte har möjligheter att påverka vad som sker i skolan. Enligt inspektörernas bedömningar har eleverna i Fagersjöskolan goda möjligheter att påverka verksamheten i stort. I Kvickentorpsskolan bör dock detta förbättras.

Enligt läroplanen skall läraren se till att alla elever får ett reellt inflytande och möjligheter att ta ansvar över det egna lärandet samt att detta ökar med stigande ålder och mognad. I Fagersjöskolan kunde inspektörerna se goda exempel på lektioner där de gavs möjligheter att på olika sätt påverka undervisningen, t.ex. genom att de fick välja vad de ville arbeta med efter att de gjort klart vissa förutbestämda uppgifter. Men inspektörerna kunde också se det motsatta, att eleverna i hög utsträckning arbetade med arbetsuppgifter som lärarna bestämt. I Kvickentorpsskolan är det enligt eleverna genomgående lärarna som ensamma planerar undervisningen och deras möjligheter att påverka undervisningen är ytterst begränsade. Detta bekräftas också av inspektörernas iakttagelser och delvis av lärarnas utsagor, och inspektörerna uppfattar det som att det finns en låg medvetenhet bland lärarna om vikten av att låta eleverna vara med och påverka undervisningen. Inspektörerna uppfattade också en osäkerhet bland flera lärare hur de praktiskt skall gå tillväga för att öka elevernas inflytande. Som tidigare nämnts saknar många elever i Kvickentorpsskolan kännedom om målen för utbildningen. Detta får konsekvenser för elevernas inflytande över det egna lärandet eftersom det, enligt inspektörerna, är svårt att ha inflytande över lärandet utan att känna till utbildningsmålen och därmed kunna ta ansvar för sitt eget lärande. Inspektörerna bedömer sammantaget att elevernas inflytande och ansvar över sitt eget lärande behöver förbättras i Fagersjöskolan. I Kvickentorpsskolan bedöms detta som bristfälligt och måste åtgärdas.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Enligt inspektörernas bedömning finns det i Fagersjöskolan ett väl fungerande värdegrundsarbete med diskussioner som regelbundet förs i klasserna om respekt och förhållningssätt mot varandra. Däremot finns brister i skolans likabehandlingsplan.

Bland annat saknas en översikt av vilka insatser skolan har för avsikt att vidta för att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

Skolans arbete med likabehandlingsplanen uppfyller inte heller kravet på att barn och elever skall få delta i arbetet med planen. I skolans likabehandlingsplan ingår skolans värdegrundsdokument som ligger till grund för ett så kallat Avtal som eleven och elevens vårdnadshavare förväntas underteckna. Skolverket har i ett antal tillsynsbeslut konstaterat att sådana avtal inte kan anses ha någon rättsverkan och att det är olämpligt att minderåriga tvingas ingå avtal. Däremot kan ett sådant dokument användas för att visa att elever och föräldrar tagit del av information om skolans regler. Detta skall då inte rubriceras som ett avtal. Inspektörerna bedömer att Fagersjöskolans värdegrundsarbete håller god kvalitet men att likabehandlingsplanen måste förbättras liksom barns och elevers möjlighet att medverka i arbetet med planen. Se Skolverkets allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS:2007:7).

I Kvickentorpsskolan finns enligt inspektörernas bedömning stora brister i värdegrundsarbetet. Enligt eleverna förekommer ofta bråk och konflikter som lärarna inte ser och lärare ingriper inte alltid när de ser att detta förekommer. Detta bekräftas delvis av personalens utsagor och av inspektörernas iakttagelser. Värdegrundsdiskussioner förekommer enligt eleverna sällan på lektionerna även om vissa lärare diskuterar uppkomna konflikter på lektionerna. Av samtal med lärare, föräldrar och elever kan inspektörerna konstatera att det råder en bristande samsyn om hur lärarna skall agera när elever uppför sig olämpligt eller när kränkningar förekommer. De ordningsregler som finns efterlevs dåligt enligt elever och lärare, och den likabehandlingsplan som inspektörerna tagit del av bedöms ha stora brister. Planen skall dels ta sikte på ingripanden i akuta situationer, dels avse förebyggande och uppföljande verksamhet. Den skall också innehålla rutiner för hur personalen skall agera, ansvarsfördelning samt hur händelser och åtgärder dokumenteras. Kvickentorpsskolans likabehandlingsplan saknar en tydlig redovisning av såväl de förebyggande åtgärderna som hur personalen skall agera i akuta situationer. Planen har arbetats fram utan medverkan av personal och elever. Det bör i detta sammanhang nämnas att skolan satsar på kamratstödjare, så kallade Hellgones. Inspektörerna bedömer sammantaget att Kvickentorpsskolan måste förbättra sitt arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Likabehandlingsplanen måste uppfylla de krav som författningarna ställer och arbetet med likabehandlingsplanen måste ske i samverkan med personal och elever.

Inspektörerna vill även uppmärksamma Kvickentorpsskolan på att det fr.o.m. 1 juli 2006 införts förändring i skolformsförordningarna när det gäller ordningsregler i skolan. Rektorn har ansvar för att det finns ordningsregler för varje skola och att dessa utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och föräldrar. Det är viktigt att alla känner sig involverade i arbetet med att utforma dessa ordningsregler, så att alla kan känna sig solidariska med de överenskommelser som görs.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Den pedagogiska verksamheten i Fagersjöskolans förskoleklass bedöms ge en god grund för barnens fortsatta skolgång. En satsning på såväl matematikundervisningen som språkutveckling sker redan från förskoleklassen. Verksamheten

tar enligt inspektörernas bedömning på ett mycket bra sätt avstamp från barnens lust att lära och präglas av ett lekfullt arbetssätt.

Av läroplanen framgår bl.a. att skolan skall sträva efter att varje elev lär sig lyssna, diskutera, argumentera samt använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem. Eleverna skall likaså lära sig att reflektera över gjorda erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Inspektörerna kunde vid inspektionsbesöket i Fagersjöskolan se flera goda exempel på en stimulerande och lustfylld undervisning med fokus på ett språkutvecklande arbetssätt, där bland annat diskussioner, frågeställningar och reflektioner användes för att ge elever förståelse och förtrogenhet i de ämnen de läste. Inspektörerna såg dock även exempel på ett mer ensidigt arbetssätt där eleverna under större delen av vissa lektioner satt och arbetade för sig själva i sina arbetsböcker. I Fagersjöskolan kan lärarna enligt inspektörernas bedömning med fördel föra fler diskussioner om hur variationen i arbetssätten kan ökas.

I Kvickentorpsskolan finns i flertalet klassrum sedan början av höstterminen 2006 en så kallad ”ACTIVboard”, en interaktiv whiteboard som möjliggör tillgång till Internet, TV, dvd, färdiga undervisningsprogram eller självtillverkade program i syfte att öka elevernas intresse och inflytande samt för att i högre grad ta hänsyn till elevers olika förmågor och inlärningsstilar. Lärarna har genomgått en grundläggande utbildning i hur man hanterar den interaktiva tavlan men flertalet har enligt skolledningen ännu inte börjat använda tavlan på ett sätt som möjliggör ett ökat elevinflytande. Inspektörerna kunde också konstatera att det vanligaste arbetssättet - efter lärarnas presentationer eller genomgångar – oftast är att eleverna i stort sett på alla lektioner arbetar på egen hand i sina läroböcker eller med uppgifter som lärarna givit dem. Ur intervjuer med eleverna och av egna iakttagelser sluter sig inspektörerna till att eleverna ges mycket begränsade tillfällen till att använda sina kunskaper för att formulera problem, diskutera, reflektera och kritiskt granska vad de lärt sig. Enligt inspektörernas bedömning bör Kvickentorpsskolan i högre grad erbjuda en variation i arbetssätt och arbetsformer för att bättre återspegla läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet.

Individanpassning och stöd

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument med bland annat en sammanfattning av vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Inspektörerna har tagit del av några exempel på elevers individuella utvecklingsplaner från Fagersjöskolan och bedömer att utvecklingsplanerna bör förbättras med avseende på att det tydligare bör framgå vilka insatser som skolan planerar och hur dessa insatser tar sin utgångspunkt från läroplanens övergripande mål eller ämnenas mål att sträva mot. I Kvickentorpsskolan saknas individuella utvecklingsplaner vilket måste åtgärdas.

All undervisning skall enligt läroplanen utgå från varje elevs förutsättningar, erfarenheter och behov. Detta kan ske genom att verksamheten utformas så att alla elever ges möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla alla sina förmågor. I Fagersjöskolan anpassas undervisningen genom att klasser organiseras i grupper på olika sätt, att elever erbjuds extra stöd av klassläraren eller av en specialpedagog/speciallärare

eller genom att eleverna ges möjligheter att arbeta i egen takt och med olika arbetsuppgifter.

I Kvickentorpsskolan anpassas undervisningen i mycket liten grad till elevernas olika behov. I flertalet av de klasser som inspektörerna besökte pågick oftast undervisning som i stor utsträckning såg likadan ut för alla elever. Kvickentorpsskolans arbete med att anpassa undervisningen till alla elevers olika behov bör enligt inspektörernas bedömning förbättras.

Enligt läroplanen skall undervisning och elevvårdsverksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Inspektionen visar att det finns fungerande rutiner för att upptäcka elever som är i behov av särskilt stöd på båda skolorna. I Fagersjöskolan får elever det stöd som de är i behov av, antingen med hjälp av klassläraren eller av skolans speciallärare. Elever i årskurs 4–6 som bedöms ha stora behov av särskilt stöd erbjuds placering i en liten klass. I Kvickentorpsskolan saknas tillgång till specialpedagog/speciallärare och ansvaret vilar på ämneslärarna eller mentorn att erbjuda extra undervisning eller ge hjälp och stöd till de elever som är i behov av detta. De elever som bedöms ha så stora behov av stöd att lärarnas insatser inte anses räcka till, erbjuds placering i en särskild undervisningsgrupp eller i mindre, åldersblandade klasser. De mindre åldersblandade klasserna har olika inriktningar beroende på elevernas behov, t.ex. långsam inlärning och förstärkning/fördjupning av elevernas språkutveckling. Det finns även en grupp som skolan benämner som en särskild undervisningsgrupp. Enligt skolledningen har elever med stort stödbehov sökt sig till Kvickentorpsskolans små klasser. Beslut om placering fattas på elevvårdskonferensen. Samtliga intervjuade uppger dock att det finns elever som inte får tillräckligt stöd, antingen för att lärarnas insatser inte räcker till eller för att eleven inte velat flytta till en av de mindre klasserna. Att vid fördelning av elever på klasser utgå från enskilda elevers inlärningsförmåga och behov av stöd strider, enligt inspektörernas bedömning, mot gällande bestämmelser. Detta måste åtgärdas på båda skolorna. Eleverna på Kvickentorpsskolan bedöms dessutom inte få det stöd som de är i behov av, vilket också måste åtgärdas. För de elever som placerats i särskild undervisningsgrupp saknas fullföljdshänvisning till beslutet.

I Kvickentorpsskolan finns en så kallad förberedelseklass där i första hand elever som är relativt nyanlända till Sverige får sin undervisning. Inför placeringen av dessa elever genomför ansvarig lärare ett så kallat inskrivningssamtal, där skolan får information om elevens tidigare skolgång och om vilka kunskaper eleven förmodas ha. Utifrån denna bedömning avgör läraren om eleven skall placeras i skolans förberedelseklass eller i vanlig klass. Något formellt beslut om placering i förberedelseklassen fattas inte. En förberedelseklass är att betrakta som en särskild undervisningsgrupp, för vilken beslut måste fattas av styrelsen för utbildningen, eller av rektorn, om delegation finns till denne. Beslutet skall innehålla en fullföljdshänvisning om rätt att överklaga till Skolväsendets överklagarnämnd. Inspektörerna bedömer att beslut saknas om placering av elever i förberedelseklass, vilket måste åtgärdas. Besluten måste innehålla fullföljdshänvisning.

Inspektörerna vill påpeka att det från och med den 1 juli 2006 har införts förändringar i skolformsförordningarna avseende särskilt stöd och åtgärdsprogram. Ansvaret har tydliggjorts för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Rektorn skall se till att en utredning inleds, om det framkommer uppgifter om att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder.

Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas.

Av åtgärdsprogrammet skall framgå vilka elevens behov är, hur behoven skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. Programmet skall omfatta elevens hela skolsituation, och eleven och elevens vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta när programmet utarbetas. Inspektionen visar att åtgärdsprogrammen i Fagersjöskolan behöver förtydligas med avseende på redovisning av elevernas behov samt skolans ansvar för de åtgärder som behöver vidtas. I Kvickentorpsskolan finns åtgärdsprogram endast för de elever som bedömts vara i stora behov av särskilt stöd, t.ex. de elever som går i de mindre klasserna. Flertalet andra elever som inte når målen delges i stället en så kallad restuppgiftslista där det framgår vilka uppgifter som eleven behöver genomföra för att nå målen i ämnet. Enligt inspektörernas bedömning motsvarar inte den så kallade restuppgiftslistan de krav som ställs på ett åtgärdsprogram och rektorn måste därför ansvara för att utredningar inleds om det framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder samt att åtgärdsprogram arbetas fram för de elever som behöver särskilt stöd.

Enligt grundskoleförordningen skall en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. I Fagersjöskolan saknas enligt inspektörernas bedömning rutiner för att undersöka elevernas behov av studiehandledning på modersmålet. Inspektörerna bedömer att Fagersjöskolan bör förvissa sig om att alla elever som behöver studiehandledning på modersmålet också får detta.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

För utvärdering och uppföljning av de enskilda elevernas kunskapsutveckling i Fagersjöskolan används bland annat läsutvecklingsschema (LUS), stockholmsprovet i årskurs 3, nationella ämnesprov i årskurs 5, olika diagnosmaterial samt olika ”målpapper” som redovisar vilka mål eleverna skall ha uppnått i olika årskurser i skilda ämnen. Portfoliometodiken används för att tydliggöra dokumentationen av elevernas kunskapsutveckling. Uppföljningen och utvärderingen av elevernas kunskapsutveckling på individnivå inleds redan i förskoleklassen och bedöms sammantaget hålla god kvalitet.

I Kvickentorpsskolan sker uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i samband med utvecklingssamtalen, inför vilka lärarna tar fram ett underlag som skickas hem till föräldrarna inför samtalen. Föräldrar och elever uppger att de är mycket nöjda med den information de får före samtalet men påpekar att många utvecklingssamtal mer har karaktären av information om hur eleverna ”ligger till” i olika ämnen än av ett trepartssamtal mellan lärare, föräldrar och elev. Enligt vissa föräldrar och elever genomförs inte alla utvecklingssamtal, med motivering att ”eleven är godkänd” och att ”det inte finns några problem”. Detta bekräftas också av viss personal. I grundskoleförordningen anges att minst en gång varje termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna (utvecklingssamtal). Enligt inspektörernas bedömning håller uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling på Kvickentorpsskolan god kvalitet. Däremot uppfyller inte alla utvecklingssamtal förordningens krav, varför skolan måste säkerställa att utvecklingssamtal erbjuds alla elever och deras vårdnadshavare i enlighet med författningarna.

Bedömnings- och betygsdiskussioner förs regelbundet på båda skolorna och några lärare har deltagit i de bedömningsdiskussioner som pågått i stadsdelens ämnesnätverk. Inspektörerna bedömer sammantaget att skolorna samverkar kring grunderna för bedömning och betygssättning på ett bra sätt.

Enligt grundskoleförordningen skall ett skriftligt omdöme ges om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som enligt kursplanen skall ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret. Av omdömet skall framgå vilka stödåtgärder som har vidtagits och omdömet skall undertecknas av läraren. I Kvickentorpsskolan ansvarar skolans studie- och yrkesvägledare för att en bilaga A insänds till Gymnasieintagningen när en elev inte nått målen i svenska, engelska eller matematik. Av bilagan framgår vilka kunskapsluckor eleven har. Inspektörerna bedömer dock att informationen i denna bilaga inte uppfyller kraven på ett skriftligt omdöme, varför skolan måste säkerställa att skriftliga omdömen ges i enlighet med författningarna.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta om målen inte har uppnåtts. För Fagersjöskolan finns en kvalitetsredovisning för 2005/2006 som inspektörerna bedömer håller god kvalitet. Enligt personalen är de kontinuerligt delaktiga i utvärdering av verksamheten och även i framtagandet av kvalitetsredovisningen.

För Kvickentorpsskolan finns en kvalitetsredovisning för år 2006 som personalen delvis varit med och tagit fram. Enligt inspektörernas bedömning redovisar skolan mål samt vidtar åtgärder för utveckling. Däremot saknas en mer systematiskt utvärdering av verksamheten samt en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats. Inspektörerna bedömer sammantaget att Kvickentorpsskolan bör förbättra kvalitetsredovisningen och kvalitetsarbetet avseende regelbunden utvärdering av resultat kring hur de nationella målen för utbildningen nås, analys av dessa resultat och förbättringsåtgärder som tydligt är kopplade till denna analys. Personalen och eleverna bör i högre grad göras delaktiga i arbetet med kvalitetsredovisningen.

Ledning och intern kommunikation

I Fagersjöskolan fanns vid tiden för inspektionsbesöket en tillförordnad rektor med ansvaret för verksamheten i stort. Hon bedöms av lärarna vara förtrogen med verksamheten samt ta ansvar för den pedagogiska ledningen. Det pedagogiska ledarskapet bör dock enligt inspektörernas bedömning stärkas med avseende på de förbättringsområden och brister som angivits i denna rapport.

Ledningen för Kvickentorpsskolan bestod vid inspektionstillfället av en rektor och en biträdande rektor och ansvarsfördelningen mellan dem uppfattas av samtliga lärare som tydlig. Rektorn har huvudansvaret för verksamheten i stort samt ansvaret för budget, anställning av personal och den centrala särskilda undervisningsgruppen. Biträdande rektorn ansvarar för den pedagogiska ledningen inklusive medarbetarsamtal och personalens kompetensutveckling. De har ett gemensamt ansvar för elevvården.

Skolans ledningsgrupp består av rektorn, biträdande rektor samt tre arbetslagsledare. Det uppfattas också som tydligt av lärarna var olika beslut tas: i arbetslagen, i ämnesgrupper, i ledningsgruppen eller av rektor eller biträdande rektor. Kvickentorpsskolans rektor uppfattas av lärarna som förtrogen med verksamheten och den biträdande rektorn som tydligt ansvarig för de pedagogiska frågorna.

Enligt läroplanen skall rektorn som pedagogisk ledare ha det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn skall också ha ansvaret för skolans resultat och på att resultatet följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen. I Kvickentorpsskolan har inte skolledningen på ett tydligt sätt lett skolans arbete mot en förbättring av de nationella målen. Det pedagogiska ledarskapet måste därför stärkas med avseende på att resultatet skall följas upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och att undervisningen skall ske i enlighet med läroplanens mål att sträva mot, t.ex. att eleverna ges större möjligheter till inflytande över sitt eget lärande och att undervisningen i högre grad återspeglar läroplanens kunskapssyn och syn på lärandet. Sammantaget bedöms rektorerna på båda skolorna vara förtrogna med verksamheten vid sina respektive skolor och beslutsgången framstår som tydlig på båda skolorna. Det pedagogiska ledarskapet måste dock stärkas på Kvickentorpsskolan med avseende på de förbättringsområden och brister som angivits i denna rapport. Även på Fagersjöskolan bör det pedagogiska ledarskapet stärkas.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Tillgång till utbildning och information om denna bedöms generellt sett som god på båda skolorna. Studie- och yrkesvägledningen på Kvickentorpsskolan bedöms hålla mycket god kvalitet. Elevens val erbjuds inte på Fagersjöskolan, vilket enligt inspektörernas bedömning måste åtgärdas.

På Fagersjöskolan finns elever som bedöms vara i behov av undervisning i svenska som andraspråk. Undervisningen sker integrerat med undervisningen i svenska eller som särskilt stöd i svenska. Inspektörerna vill framhålla att svenska som andraspråk är ett eget ämne med egen kursplan och skall anordnas i stället för undervisning i svenska för de elever som behöver det. Inspektörerna bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk måste åtgärdas i enlighet med ovanstående.

I detta avsnitt har även verksamhetens omfattning i förskoleklassen, tillgång till undervisning i språkval och modersmål samt att utbildningen är avgiftsfri, granskats. Detta har bedömts hålla god kvalitet.

Personal

Den personal som finns i Fagersjöskolan och Kvickentorpsskolan har med få undantag utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Personalens tillgång till kompetensutveckling bedöms i stort sett som god.

Inspektionen har visat att på båda skolorna bör rektorns och personalens kännedom om författningsbestämmelserna förbättras, t.ex. avseende formalia kring beslutsfattande, åtgärdsprogram, individuella utvecklingsplaner, utvecklingssamtal, skriftliga omdömen och elevens val.

Materiella resurser

Under ovanstående rubrik har resurser såsom böcker, skrivmateriel och andra hjälpmedel samt läromedel, datorutrustningen och lokalerna bedömts. Inspektörerna har bedömt att de materiella resurserna gör det möjligt att genomföra utbildningen, utan att ge ytterligare kommentarer i denna rapport.

Stockholm	Ort
2007-06-20	Stockholm

Elisabeth Ritchey

Marita Bergman